

LPGGz

Landelijk Platform GGz

Notitie 1: gevolgen pakketmaatregelen voor mensen met een chronisch psychiatrische of psychosociale problematiek

Divers én kwetsbaar

Mensen met een chronisch psychiatrische of psychosociale problematiek vormen een diverse groep. Ze hebben een achtergrond in de ggz, maatschappelijke opvang of verslavingszorg. Ze leven in een gezin, in een woonvorm, of alleen. Sommigen leven op straat, anderen durven nauwelijks hun huis uit te komen. Een klein deel zorgt soms voor overlast, het merendeel niet. Er zijn mensen die gebaat zijn bij voorzieningen in een beschermde (ggz-)omgeving, zoals een dagactiviteitencentrum; andere mensen kunnen goed terecht in algemene voorzieningen, zoals een buurthuis, mits ze daar echt welkom zijn.

Terugval

Gemeenschappelijk is het belang om – ieder naar eigen vermogen – mee te kunnen doen in de samenleving en daar een volwaardige plek te krijgen. Gemeenschappelijk is ook de kwetsbaarheid. Wanneer goede voorzieningen ontbreken of wegvallen, is de kans op terugval reëel. En terugval betekent ook terugval op zwaardere en duurder zorgvormen.

Netwerk te beperkt

Veel mensen uit de doelgroep verliezen (binnenkort) hun begeleiding uit de AWBZ of gaan achteruit in uren/dagdelen begeleiding. Zij krijgen bijvoorbeeld geen individuele begeleiding thuis meer of ze verliezen hun toegangsbewijs voor het dagactiviteitencentrum. De meeste personen over wie we hier spreken, beschikken over een klein persoonlijk netwerk. Het eerste alternatief dat de staatssecretaris hen biedt – een oplossing zoeken in eigen kring voor de begeleiding die wegvalt – is voor hen niet reëel. Zij zijn vooral aangewezen op gemeentelijke voorzieningen (algemeen of specifiek-ggz).

HHM-rapport: effecten AWBZ-pakketmaatregelen op de WMO

Het rapport van HHM bevestigt de conclusie dat mensen met een chronisch psychiatrische problematiek zwaar getroffen worden door de pakketmaatregelen AWBZ en dat zij voor noodzakelijke ondersteuning sterk aangewezen zullen zijn op gemeenten. Zij zijn, in de woorden van HHM, 'verantwoordelijk voor 60% van alle weglekkosten in de WMO.'

Gemeenten hebben onvoldoende kennis, tijd en geld

Het rapport maakt meer duidelijk: 20% van de gemeenten beschouwt mensen met een chronisch psychiatrisch probleem niet als hun doelgroep voor de WMO. 40% van de gemeenten kent de begeleidingsvraag van deze doelgroep niet en 70% is voorlopig niet van plan het voorzieningenaanbod aan te passen. Algemeen stellen gemeenten dat zij meer geld, meer tijd en meer kennis van de doelgroep

Landelijk Platform GGz

LPGGz

nodig hebben. De conclusie van het Landelijk Platform GGz is dat gemeenten – goede uitzonderingen daargelaten – niet klaar zijn om de gevolgen van de pakketmaatregelen voor deze doelgroep op te vangen.

Het rapport van HHM gaat niet in op de overheveling naar gemeenten van begeleiding voor mensen met beperkingen op psychosociale grondslag. Voor deze doelgroep gelden dezelfde vragen: zijn gemeenten voldoende bekend met de doelgroep? Hebben ze zich voldoende kunnen voorbereiden? Is er genoeg bereidheid bij gemeenten om voor en met deze doelgroep te werken?

Actuele knelpunten

1 - Financiering DAC's is wildwest

Gemeenten zijn doorgaans niet bereid om – wanneer dat nodig is – individuele begeleiding over te nemen. Zij bieden doorgaans ook te weinig (variëteit aan) mogelijkheden voor groepsgewijze dagbesteding. Waar de ene gemeente (bijvoorbeeld Zwolle) de financiering van een activiteitencentrum overneemt, wacht de andere gemeente alleen maar af. De financiering van dagactiviteiten is volgens sommige aanbieders een 'wildwest'. Vergelijkbare cliënten krijgen dagactiviteiten betaald vanuit de Zorgverzekeringswet, de AWBZ of de WMO. Verschillende dagactiviteitencentra en zorgboerderijen geven aan in problemen te komen en de deuren te moeten sluiten, omdat het aantal cliënten met een AWBZ-indicatie afneemt. Dit treft dan ook cliënten die hun indicatie nog wél behouden.

2 - Eigen bijdrage is extra drempel

Vanaf 2010 geldt een eigen bijdrage voor AWBZ-begeleiding. Dit is een extra drempel voor mensen die juist een laagdrempelige voorziening nodig hebben, mensen die soms juist verleid moeten worden om ondersteuning te accepteren omdat ze anders verloederen. Het is overigens de vraag of de baten van deze maatregel zullen opwegen tegen de persoonlijke, maatschappelijke en administratieve lasten.

3 - Paradox van de WMO

De paradox van de WMO: in veel gemeenten verkeren juist cliënteninitiatieven voor maatschappelijke participatie in grote problemen. Voorbeelden van deze initiatieven zijn: een cursus vrienden maken, een schilderatelier, opleidingen voor werken met eigen ervaring. Deze initiatieven zijn vaak ontstaan met financiële middelen vanuit de AWBZ voor zorgvernieuwing en zorg-op-maat. Veel gemeenten zien voor zichzelf geen taak om deze financiering over te nemen. Regionale cliëntenorganisaties die vaak de motor zijn achter deze initiatieven verkeren in nood. Het recente faillissement van Basisberaad Rijnmond is hiervan slechts één voorbeeld.

4 - Verzwakking regionale cliëntenorganisaties

De positie van regionale cliëntenorganisaties is ook verzwakt door de beëindiging van het programma Lokale Versterking. Dit programma heeft een krachtige impuls gegeven aan de cliëntenparticipatie van cliënten uit de ggz, verslavingszorg en maatschappelijke opvang. Een enquête onder gemeenten heeft uitgewezen dat de bereidheid om te investeren in cliëntenparticipatie voor deze doelgroep nog onvoldoende is.

LPGGz

Landelijk Platform GGz

Sterke cliëntenorganisaties op bovenlokaal/regionaal niveau blijven voor deze doelgroepen noodzakelijk; enerzijds vanwege de noodzakelijke schaalgrootte, anderzijds vanwege het feit dat veel beleid gestalte krijgt binnen centrumgemeenten, regiogemeenten en regionale zorgkantoren.

Standpunten Landelijk Platform GGz

1. Het Landelijk Platform wil meer duidelijkheid over beoogde en reële effecten van de pakketmaatregelen AWBZ op indicaties voor begeleiding in dagdelen. In dit verband wil het platform ook een visie van de staatssecretaris op de toekomst van dag-activiteiten (centra) en de financiering ervan. Die visie zou ook in moeten gaan op het wegnemen van barrières zoals eigen bijdragen en ingewikkelde indicatieprocedures.
2. Het platform pleit ervoor af te zien van eigen bijdragen voor begeleiding vanuit de AWBZ per 1 januari 2010. Wanneer de staatssecretaris daartoe niet direct bereid is, vragen wij eerst een onderzoek te laten uitvoeren naar de te verwachten gevolgen van deze maatregel voor cliënten, samenleving en de administratieve lastendruk.
3. Vervolgens vragen wij om de komende jaren een gedeelte van de 150 miljoen euro voor de opvang van de gevolgen pakketmaatregelen AWBZ te besteden aan regionale steunpunten ggz. Deze steunpunten vervullen functies op het gebied van informatie, advies en ondersteuning. Daarnaast hebben ze bredere functies op het gebied van empowerment en maatschappelijke participatie. Voortgebouwd kan worden op de expertise en meerwaarde van bestaande steunpunten ggz: bereik van 'moeilijke' doelgroepen, inzet ervaringsdeskundigheid, directe verbinding met (cliënten)initiatieven voor zelfhulp, lotgenotencontact en maatschappelijke participatie
4. Ten slotte pleit het LPGGz voor meer sturing vanuit de landelijke overheid om de participatiedoelstellingen van de WMO te realiseren. Dit kan bijvoorbeeld door het tijdelijk oormerken van extra gelden die gemeenten ontvangen voor de opvang van de pakketmaatregelen. Een andere mogelijkheid is minimumcriteria voor gemeentelijk beleid op te stellen, eventueel gekoppeld aan de mogelijkheid om gemeenten die daar niet aan voldoen, te korten. De sturingsfilosofie van de WMO is in onze ogen te veel een dogma geworden. In overgangperiodes als deze, moet het mogelijk zijn de teugels op sommige gebieden iets strakker aan te halen om te voorkomen dat kwetsbare groepen het slachtoffer worden.